

Rapport og sluttmelding Skjema for løpende rapport eller sluttmelding til de regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK)

2009/154-18

Dokument-id: 456541 Dokument mottatt 19.02.2014

Samiske livsfortellinger. Erfaringer med alderdom, helse og sykdom (2009/154)

1. Generelle opplysninger

a. Prosjekt

Samiske livsfortellinger. Erfaringer med alderdom, helse og sykdom (2009/154)

Prosjektmedarbeider

Ingen prosjektmedarbeidere

b. Prosjektleder:

Navn: Bodil Hansen Blix
Akademisk grad: PhD
Klinisk kompetanse: Sykepleier
Stilling: Universitetslektor
Arbeidssted: Universitetet i Tromsø
Arbeidsadresse: Institutt for helse og omsorgsfag
Universitetet i Tromsø
Postnummer: 9037
Sted: Tromsø
Telefon: 77660682
Mobiltelefon: 97163652
E-post adresse: bodil.hansen.blix@uit.no

2. Rapport og etisk vurdering

Sluttmelding / publikasjon

Det overordnede målet for denne studien var å utforske hvordan samer, gjennom fortellinger om sine liv,

uttrykker og arbeider med sine opplevelser av helse og identitet i alderdommen. Prosjektet munnet ut i PhD-avhandlingen "The construction of Sami identity, health, and old age in policy documents and life stories. A discourse analysis and a narrative study". Avhandlingen er basert på en diskursanalyse av norske offentlige dokumenter vedrørende helse- og omsorgstjenester for eldre samer og en narrativ analyse av livshistorieintervju med nitten eldre samer. Gjennom diskursanalysen søkte jeg innsikt i det diskursive landskapet som de eldre samene fortalte sine livshistorier innenfor. I den narrative analysen av livshistoriene utforsket jeg de eldre samenes uttrykk for helse og identitet. De offentlige dokumentene uttrykte en nær assosiasjon mellom samisk kultur og personlig identitet. Samene ble enten presentert som samisktalende eller som tospråklige, og aldri som enspråklige norsktalende. Gjennom sine livshistorier utfordret de eldre samene etablerte sannheter om helse og de fremstilte seg ikke som passive offer for fornorskning. De individuelle livshistoriene reflekterte og utfordret ulike dominerende narrativer om samene. Studien viste at identifisering er en aktiv prosess som pågår gjennom hele livet, også i alderdommen. De eldre samenes livshistorier utfordret og utvidet de offentlige dokumentenes relativt trange representasjoner av "den gamle samer".

Studien var i utgangspunktet planlagt som to delstudier, en basert på intervju med eldre samer (delstudie 1) og en basert på intervju med nære pårørende til eldre samer med demenssykdom som bodde i sykehjem (delstudie 2). Etter å ha gjennomført intervjuene med de eldre samene innså jeg at det var urealistisk å gjennomføre delstudie 2 innenfor rammene av en PhD. Jeg vurderte det som etisk og metodologisk problematisk å gjennomføre delstudie 2 på bekostning av en grundig analyse og publisering av resultater fra delstudie 1. Avgjørelsen om å ikke gjennomføre delstudie 2 ble tatt før oppstart av rekruttering av deltakere til denne studien. Endringsmelding ble sendt til REK den 4.10.2012, som godkjente endringen den 5.10.2012.

Studien bidro med kunnskap som kan bidra til å utvide og nyansere de forståelsene av eldre samer i dominerende helsediskurser. I store deler av den eksisterende litteraturen om eldre samer og helsetjenester vektlegges betydningen av "språklig og kulturelt tilpassede" tjenester. Denne studien viser betydningen av å anlegge et bredere fokus. De samene som i dag er gamle har opplevd både den historiske perioden med et sterkt fornorskningsspress og den samiske "oppvåkningen" som særlig har gjort seg gjeldende fra 1980-tallet. En konsekvens av fornorskningspolitikken er at mange av dagens eldre samer ikke snakker samisk språk eller har et etablert og definert forhold til "samisk kultur" som sådan. Studien viser imidlertid at selv om de eldre sin samiske bakgrunn ikke er synlig, så kan den være av betydning for identitet og helse i alderdommen. Studien viser at samisk identitet ikke er noe man har, men at det er noe de eldre aktivt arbeider med også i alderdommen. Studien viser også at helse ikke er en passiv tilstand, men en aktiv prosess hvor motstand spilte en sentral rolle. Utgangspunktet i livshistorier åpnet for en utforsking av eldre samers erfaringer av identitet og helse i alderdommen som subjektive opplevelser. Videre åpnet det for å se disse opplevelsene i større historiske og sosiale kontekster. Enkeltpersoners livshistorier er innrammet av en unik kombinasjon av større fortellinger og politiske diskurser. Det teoretiske og metodologiske utgangspunktet for denne studien åpnet opp for en kontekstualisering av subjektivitet. Innsikter fra studien har også relevans utover populasjonen av eldre samer. Andre minoriteter og marginaliserte grupper eldre har også i løpet av sine livsløp opplevd store endringer hva angår gruppenes stilling i samfunnet. Utgangspunktet i livshistorier som strekker seg over ulike historiske perioder gjør det mulig å studere samspillet mellom de enkeltes livshistorier og sosiale endringer.

3. Vedlegg

#	Type	Filnavn	Lagt inn dato
1.	Sluttmelding / publikasjon	PhD thesis BodilHBlix.pdf	19.02.14